

Práce charakterizuje rané myšlení Michela Foucaulta, v němž převládá tzv. archeologická metoda, jakožto "transcendentální historismus". Úkolem práce je mimo jiné zdůvodnit volbu tohoto označení a tím i obsah obou pojmů.

Prostřednictvím tří zjednodušených modelů se práce pokouší prezentovat archeologii v té podobě, v jaké utváří metodologické pozadí prvních tří velkých Foucaultových prací – Dějin šílenství, Zrození kliniky a Slova a věci, přičemž však výchozím textem zůstává Foucaultova kniha Archeologie vědění. Na základě archeologické koncepce diskursu se rýsuje Foucaultovo pojetí transcendentálního, pro něž bude nakonec klíčový protiklad mezi vlastní archeologií na jedné straně a tím, co Foucault označuje jako „doxologii“ na straně druhé. Pojem „historického“ je vysvětlován na protikladu mezi koncepcí tzv. spojených či kontinuálních dějin a pojetí dějin diskontinuálních, které prosazuje Foucault.